

RETNINGSLINJER FOR STØTTE

TIL

FRIE

SCENISKE GRUPPER

Utredning og forslag fra et ad hoc utvalg nedsatt høsten 1976 av Norsk
kulturråd, Teaterrådet og Riksteatret

Innhold:

Innledning

Oppnevning og sammensetning

Mandat

Møter og arbeid i utvalget

Kort historikk

Noen opplysninger fra våre naboland

Danmark

Finland

Sverige

Frie sceniske grupper. Situasjonen i dag

Forsøk på definisjoner

Bakgrunn

Innstilling om teatervirksomhet i Norge 1970

Innstilling om barneteater 1976

- Frie grupper og teaterutdanning
- Skard komiteens innstilling
- Oslo kommunes tiltak for frie grupper
- Statsstøtte til frie grupper
- Støtte fra fylker og kommuner utenom Oslo
- Oversikt over eksisterende frie grupper
- Oversikt gruppert etter teaterform

Oversikt ordnet kronologisk

Noen økonomiske beregninger ved utvalgets medlem Helge Reistad

Utvalgets konklusjoner og forslag

- Avgrensning mot andre teaterformer
- Forslag om tilskotts- og organisasjonsformer for frie grupper
- Teatersentrum
- Suttungteatret
- Elisabeth Gordings Barn- og Ungdomsteater
- Scene 7

1.1 Oppnevning og sammensetning

Kirke- og undervisningsdepartementet, Kulturavdelingen, sammenkalte 11. mai 1976 et møte for å drøfte ansvarsdeling mellom kommuner/fylkeskommuner og staten når det gjelder frie teatergrupper. Innkalt til møtet var representanter for Teaterrådet, Riksteatret og Norsk kulturråd., Fra Kirke og undervisningsdepartementets kulturavdeling møtte ekspedisjonssjef Aanderaa, byråsjef Heltne og konsulent Roscher Nielsen.

På bakgrunn av drøftingene på møtet 11. mai anmodet departementet i likelydende brev av 10. juni Teaterrådet, Riksteatret og Norsk kulturråd om å vurdere nærmere hvilke former for støtte som best kan gis til frie grupper og enkelte andre kulturtiltak som ikke har noen form for støtteordning i dag, og videre om en vurdering av spørsmålet om ansvarsforhold, og eventuell fordeling mellom kommuner, fylker og stat som vilkår for tilskott. Det heter i brevet at "tilskottsordningen bør ligge innenfor en rimelig øking av de aktuelle budsjetttrammer..

Norsk Kulturråd behandlet departementets anmodning på rådsmøtet 25. august 1976 og vedtok å ta initiativ til å få nedsatt i samråd med de andre to forespurte institusjoner, en hurtigarbeidende ad hoc gruppe med en representant for Teaterrådet, en for Riksteatret, en for Norsk kulturråd, en for Norske Kommuners Sentralforbund og ett medlem som hadde kjennskap til og erfaring fra arbeid i frie grupper. Både

departementet, Teaterrådet og Riksteatret erklærte seg innforstått med en slik ordning. Kirke- og undervisningsdepartementet erklærte seg også innforstått med at det var umulig å få utarbeidet en tilråding innen den fristen departementet hadde antydnet, 1. oktober.

Ad hoc gruppen fikk følgende sammensetning:

Ingeborg Lyche,

utpekt av Norsk kulturråd
Hjalmar Seim,

Teaterrådet
Gudrun Waadeland,
Riksteatret
Tore Nyseter,

Norske Kommuners Sentralforbund
Helge Reistad,

Arbeidsutvalget for Frie grupper

Sekretær for utvalget har vært Berit Weyer Larsen, Norsk kulturråds administrasjon. Fra Norske Kommuners Sentralforbund har Ba Schjøll møtt på 2 møter, da Tore Nyseter var forhindret.

1.2. Mandat

På sitt første møte formulerte Utvalget følgende utkast til mandat:

Frie grupper. Forsøk på definisjon. Avgrensing mot amatørteaterlag.
Noen opplysninger fra naboland.

Mulige støtteformer.

Mulige fordelinger av offentlige tilskott mellom kommuner,
fylkeskommuner og staten. Forholdet til regionteatrene.

Utkastet ble forelagt departementet med brev av 23. september, som "foreløpig mandat, åpent for eventuelle rettinger eller tilføyelser".

Med brev av 30. september svarte departementet at det ikke hadde noen merknader til det foreløpige mandatet utvalget var blitt enige om.

Dette er deretter lagt til grunn for arbeidet i utvalget.

Utvalget har oppfattet oppgaven slik at den ikke skulle omfatte oppsøkende grupper som er tilknyttet institusjonsteatrene. Hjelp til produksjon av slike oppsøkende grupper bør gis av det teater gruppen er knyttet til, og de ferdige forestillinger må kunne kjøpes av kommune - institusjon eller finansieres med vanlig salg av billetter.

Med "frie" grupper har Utvalget forstått sceniske grupper, dvs. frie eller uavhengige teatergrupper, barneteatergrupper, dukketeatergrupper og ballettgrupper som sikter mot arbeid på profesjonell basis og på heltid, og salg av ferdige forestillinger.

1.3. Møter og arbeid i Utvalget

Utvalget holdt sitt første møte 10. september og anmodet Ingeborg Lyche om å påta seg formannsvervet. Det er holdt i alt 6 møter. Dessuten er det holdt ett møte med representanter for Norsk Sceneforum. Norsk Sceneforum representerer 7 scenekunstner organisasjoner med til sammen 850-900 medlemmer, og er ment å være service-organ i faglige spørsmål, både kulturpolitisk og økonomisk. I en henvendelse til Kirke- og undervisningsdepartementet har Sceneforum bedt om opplysninger om utredningsarbeidet. Utvalget sendte med brev av 23. september opplysninger til Norsk Sceneforum, og skrev at dersom de hadde synspunkter som burde vurderes og eventuelt komme med i innstillingen, ville Utvalget gjerne få kjennskap til disse.

Norsk Sceneforum redegjorde for en del av sine synspunkter i brev av 25. oktober 1976. Kopi av brevet følger som vedlegg nr. 1. Representanter for Norsk Sceneforum utdypet på møtet 3. november ytterligere sine synspunkter. Ca 25% av alle scenekunstnere er i dag freelance og er sterkt interessert i opprettelse av frie grupper som vil utvide mulighetene for nye teateroppgaver og for nytenkning innen scenisk, virksomhet. En realisering av slike mål er imidlertid avhengig av statsstøtte, da de færreste kommuner har vist seg å ha økonomisk mulighet til å opprettholde slike grupper. Norsk Sceneforum ga uttrykk for at frie grupper bør være gjenstand for årlig vurdering for å kunne få statlig støtte.

Med den korte tid Utvalget har hatt til rådighet, har det ikke vært mulig å arrangere drøftingsmøter med ulike frie grupper, men Utvalget har vendt seg til i alt 17 grupper det har hatt kjennskap til, med et spørreskjema. Spørreskjemaet følger som vedlegg nr. 2.

I alt 14 grupper har svart. Sammendrag av svarene følger som vedlegg nr. 3. Utvalget har også i vendt seg fylkes kulturstyrene i alle landets fylker med forespørsel om eventuelle frie grupper. I alt 14 fylker har svart på henvendelsen. Det går fram av svarene at frie grupper er å finne i Oslo, Bærum, Vestfold, Hordaland (Bergen) og Østfold. I Aust Agder er Arendal Dramatiske Selskab som for tiden er tilsluttet, SAT, men tar mål av seg til å bli fri gruppe. Om teater 4 i Fredrikstad, Østfold og Arendal Dramatiske Selskab, se s. 27~28.

KAP 2 KORT HISTORIKK

Utvalget viser til de historiske oversikter gitt i innstillingene fra Teaterkomiteen av 1960 (Hauge komiteen), og Teaterkomiteen av 1968 (Hellesen komiteen) og finner det overflødig å gjenta de opplysninger som det blir gitt om avantgardeteatre (som f.eks. Studioteatret i Oslo), og frie grupper. Hellesenkomiteen viser til' bisenene som i 1960-årene ble opprettet ved de statsstøttede teatrene og hva disse har betydd både for nye teaterformer og for ny norsk dramatikk. Komiteen viser til den nye oppgaven som kom til, det oppsøkende teater, og peker på at i andre land, i sterk grad JL Sverige, men også i Danmark, har frie grupper bidratt til å forme denne delen av teatervirksomheten. Det heter bl.a. i innstillingen:

"Tegn og varsler i perioden kan tyde på at vi også får flere grupper. Et forsøk på å lage gateteater førte i første omgang til bare noen få forestillinger i Oslo og et tokt til Bergen. Der ga gateteatret forestillinger både på Fisketorget og Foran Den Nationale Scene da folk strømmet inn til kveldens forestilling. Norsk kulturråd som har gitt støtte til eksperimenter og forsøk i andre kunstarter har markert sin interesse for slike forsøk i teater ved å gi gateteatret et bidrag."

I de snart 7 årene etter at Hellesen komiteen avga sin innstilling, har ikke frie teatergrupper blomstret opp i Norge i samme grad som i våre naboland, men spiren har vært der.

Innen dukketeatret er det kanskje nok å nevne en fri gruppe som eksempel, nemlig "Dukketeaterverkstedet" ledet siden 1949 av familien Mykle, og med ca. 3000 spilte forestillinger bak seg foruten TV-produksjoner og pedagogisk virksomhet. (Se ellers oversikten s. 21.)

I midten av 1960-årene startet Eugenio Barba sitt Odin-teater i Oslo hvor han bl.a. bearbeidet og satte opp 11Fuglelskernell av Jens Bjørneboe. Odin-teatret er et eksempel på en fri gruppe som ikke fikk

vekstvilkår i Norge. Odin-teatret (som også var utgiver av tidsskriftet Teatrets Teori og Teknikk), flyttet til Holstebro i Danmark og fikk der både statlig og kommunal støtte. Men fremdeles er flere av skuespillerne ved teatret norske, og de nordiske seminarer bl.a. om fysisk teater, klovneteknikk, japansk teaterkunst, etc. har vært til berikelse for både amatør- og profesjonelt teater i hele Norden.

Club7 i Oslo startet i 1963 med teatervirksomhet som den sentrale delen av virksomheten, og forsøkte å skaffe inntekter for teatret ved bla. klubbvirksomhet, (jfr. sammendrag i vedlegg nr. 3). Fra 1971 har Club 7 med Scene 7 hatt lokaler i Konserthusets D-blokk.. Profesjonelle (Guy og Sossen, Krogh, Janken Varden o.a.) og amatører arbeider sammen, med mål å lage en eksperimentscene med "ny form". Scene 7 har fått betydelig støtte fra Oslo kommune, i årene 1974-76 kr. 258.000. Fra 1971-76 produserte Club 7 45 forestillinger, spilt 1500 ganger, av disse 320 som oppsøkende teater. Scene 7 har også stilt sine lokaler til rådighet for frie grupper, og vært til hjelp for frie grupper ved bl.a. å sette opp deres forestillinger på spilleplanen.

I begynnelsen av 1970-årene kommer bl.a. Høvik Ballet, Teatergruppa Musidra og Thesbiteatret i virksomhet, alle med sin særegne profil. Høvik Ballett arbeidet særlig for å utbre kjennskap til moderne dans. Balletten arbeider eksperimentelt, medvirker i kirkekonsserter med koret "Collegium Vocale", lager TV-produksjoner, og turnerer med oppsøkende forestillinger for barn og ungdom.

Den samme formeksperimenterende holdning finner vi hos Teatergruppa Musidra, med musikkdramatisk formeksperimentering og teaterpedagogisk virksomhet som virkefelt. Gruppen knyttet til seg barneteatergruppen Hønsføtter og Gulerøtter, og har sammen med Club 7 og Oslo AOF arrangert amatørteaterkurs (scenografi, instruksjon, mime, dans etc.) siden 1972. Gruppen innførte prinsippet om aktør/pedagog som sentral i forbindelse med amatør- og barneteater, og har innsett betydningen av aktiviserende formidling, dvs. vekselspillet mellom teatret som formidler og publikumsbearbeiding av innholdet gjennom aktivitet. Siden 1971 har denne gruppen spilt 370 forestillinger, fordelt på 10 oppsetninger, og har også spilt inn flere TV-produksjoner.

En annen teatergruppe som har vist evne til fornyelse er Thesbiteatret, startet under navnet Tønsberg Alternative Teater. Som ved de foran nevnte teatergrupper veksler også denne gruppen mellom teaterpedagogikk og oppsetting av forestillinger. Arbeidet med å finne fram til ny teknikk og nye uttrykksformer er en viktig del av de frie

gruppene arbeidsform, så også for Thesbiteatret. Siden 1972 har denne gruppen satt opp 11 forestillinger og har spilt til sammen 260 ganger i inn- og utland.

Ved midten av 1970-årene kommer det en ny bølge av frie grupper, noen med hovedvekt på eksperimentering, noen med vekt på politisk innhold og andre med hovedvekt på å nå nye målgrupper, f.eks. oppsøkende barne- og ungdomsteater. Vi kan nevne Filiokkus Barneteater, Klovnegruppen Max & Mini, Piratteatret, Perleporten o.a. De fleste grupper er dannet i Oslo-området.

Eksempler på frie grupper ellers er Thesbiteatret nevnt ovenfor og Teatret Rundt-omkring i Bergen. I tillegg til disse må nevnes at flere dansegrupper er blitt dannet de siste årene, som f.eks. Studio Oscar Collage, Danseloftet og Fri Ballett.

I denne summariske oversikten er enkelte grupper som Utvalget kjenner til trukket fram for å forklare noe av den aktivitet som har foregått. Dette er selvsagt ikke ment å være noen oversikt over frie grupper (de grupper vi kjenner til per i dag er nevnt ved oversikt på s. 21 - 22).

Grupper som Blåbærteatret/Den lille teaterskole, Volunda o.a. er eksempler på grupper som lever en stund og blir borte, men som kanskje kan gjenoppstå i nye former, under nye navn og på et nytt sted. Det kan være kunstnerisk stagnasjon eller vel så ofte økonomisk årsak til at grupper dukker under. Det overraskende er at mange av gruppene i Norge, uten danskenes eller svenskenes økonomiske støtteordninger, har klart å overleve så lenge, og at skapertrangen er like glødende hos mange.

Om oppsøkende barne- og ungdomsteater sies det i "Barn og Kultur" utgitt av Norsk Kulturråd (s. 95/96):

"Fornyelsen og utviklingen av barne- og ungdomsteatret i Europa og USA må kanskje først og fremst føres tilbake frittstående grupper av forskjellig slag som i visse glimt har vist nye veier, nye muligheter."

Sommeren 1976 ble gjort et forsøk på å danne en sammenslutning av de frie danse- og teatergruppene i Norge. På et møte 10. juni med representanter for 5 grupper, ble det valgt et foreløpig arbeidsutvalg på 4 medlemmer. Dette arbeidsutvalg har arrangert flere møter høsten 1976 med de gruppene de har fått kontakt med. I alt har de hatt kontakt med 21 grupper. Alle

understreker behovet for en felles distribusjonssentral, faste pristakster på forestillinger, fellestiltak overfor myndigheter og publikum, felles øvingslokaler og utstyr.

På et møte 11. november ble det nedsatt 5 arbeidsgrupper som tar for seg forskjellige sider ved dannelsen av en fellesorganisasjon for frie grupper. På dette møte ble det også vedtatt å danne et norsk teatersentrum, for å få til et organisert samarbeid mellom de frie gruppene. Vedtektene for TEATERSENTRUM vil bli vedtatt på den første ordinære generalforsamling planlagt holdt i januar 1977. Forslag til vedtekter vedlegges. (Vedlegg nr. 4)

KAP 3. NOEN OPPLYSNINGER FRA VÅRE NABOLAND

3.1.

Danmark

Etter lov om teatervirksomhet av 1970 skal enhver teatervirksomhets vedtekter, ledelsen, (enten denne er en person eller et kollektiv), og de avtaler som inngås være godkjent av Kulturministeriet. Teaterrådet er Ministeriets innstillende organ.

Loven av 1970 er i 1976 foreslått endret. Etter loven av 1976 skal det opprettes et Rejsendes Landsteater, som ventes etablert per 1. januar 1977. Det Rejsende Landsteater omfatter 2 store turnerende teatre: Det Danske Teater og Den Jyske Opera. I tillegg kan andre frie grupper komme med i ordningen. Teaterrådet gir tilråding om hvilke grupper som kan komme med. Alle som er med i denne ordningen er turnerende teatre som gir offentlige forestillinger, kunngjort på forhånd. Det budsjetterte underskudd for disse grupper dekkes med 50% fra Staten og 50~6 fra amtskommunene (fylkene). Staten støtter med i alt 6,5 mill. kr, amtene med tilsvarende beløp. (De amtene som gir tilskott til landsdelsscenenene kommer ikke inn under denne ordning). I tillegg til bevilgningene til de faste teatrene og det Rejsende Landsteater, avsettes betydelige midler etter § 16 til: Teater for barn og unge, og Opsøgende teater, i 1976-77: 3,9 mill. kr.

§ 16 omtaler mindre grupper som spiller for barn som oppsøkende virksomhet, dvs. de spiller i barnehaver, skoler etc. Staten refunderer 25% av de tilskudd kommunene gir til disse gruppene.

Støtte etter § 18 gis til annen teatervirksomhet som ikke kommer inn

under bestemmelsene i § 14 og 16, så som stasjonære teatergrupper (for det meste revygrupper) i København og provinsen. Avsetning på statsbudsjettet 76,~77 er 1,2 mill. Støtten ytes i form av tilskudd eller garanti, og kan omfatte en driftsperiode på inntil ett år. Mindre tilskudd blir gitt fra kommunene, og garanti mot underskudd fra Staten.

Teaterrådet sier at "det anser det verdifullt at det såvel utenfor Den Københavnske landsdelscene som utenfor landsdelsscenerne i provinsen (Århus, Ålborg, Odense) kan etableres og drives "alternative teatervirksomheder".

Teaterrådet gjennomgår alle søknader og har deretter hatt møter med i alt 39 grupper, og dessuten med foreninger og sammenslutninger og med kommuner.

I 1976-77 har Teaterrådet anbefalt støtte til 7 grupper etter § 18, (og avslått 11) og til 23 grupper etter § 16, (barne- og ungdomsteatre og oppsøkende virksomhet). Tallene er hentet fra Teaterrådets Indstilling til Ministeriet for kulturelle anliggende for 1976-77.

Søknaden blir innsendt på skjema, og avgjøres hvert år innen 1. mars.

Det er flere sammenslutninger: Børneteatersammenslutningen, Foreningen av små teatre, o.a.

3.2. Finland

Finland har 7 statlige kunstkommisjoner. En av disse er Statens dramatiske kommisjon (11 medlemmer) som avgir innstilling til Undervisningsministeriet om fordeling av de beløp som blir avsatt på statsbudsjettet til teaterformål.

Det er på teaterbudsjettet en avsetning til teatergrupper, dans- og barneteater. Sammenslutningen Teatercentrum, en samarbeidsorganisasjon for frie teatergrupper, har p.t. 8 grupper tilsluttet, alle heldags arbeidende og profesjonelle.

Avsetningen for 1976 ble gitt til disse 8 gruppene og til 3 grupper som ikke er tilsluttet Teatercentrum, i alt 1,2 mill. FMK.

Støtte blir gitt til grupper som arbeider kontinuerlig og har bevist dette ved minst ett års virksomhet.

Prioriteringen skjer etter vurdering av antall forestillinger, antall tilskuere, hvor stort personale er etc. Nye grupper kan få statens "prosjektstipendium" for første årets virksomhet. Teatergruppene får ikke automatisk kommunal støtte (i likhet med institusjonsteatrene) og mange får intet kommunalt tilskudd. Det statlige og kommunale tilskott er ikke fast, men vurderes hvert år på fritt grunnlag. I 1975 fikk gruppene 33,5% av sine totalutgifter dekket ved offentlige tilskott, av dette var 30% statstilskott og 3% kommunale tilskott. Eventuelle tilskott fra hjemstedskommunen blir vurdert i henhold til antall forestillinger på hjemstedet. Teatercentrum finansieres ved statlig støtte på 60 000 FMK og en liten avgift fra gruppene. Brev fra Teatercentrum følger som vedlegg nr. 5.

3.3 Sverige

Frie teatergrupper i Sverige svarte i budsjettåret 1975-76 for 34,5% av alle teaterforestillinger og 22,0% av teaterpublikummet, mens det statlige tilskott var 1,9% av den totale avsetning til teaterformål på statsbudsjettet. Statens kulturråd uttaler om dette at det er en økning av dette tilskottet som ett av de viktigste tiltakene på teater- og musikkområdet. For 1976-77 er oppført 4,7 mill. sv.kr. som tilskott til teater-, dans og musikkvirksomhet i frie grupper. 39 teater- og dansegrupper har til sammen fått 3,3 mill. kr, mens 70 musikkgrupper har fått til sammen 1,4 mill. kr.

Beløpene blir fordelt av Statens kulturråd som ved fordelingen tar hensyn til geografisk spredning, virksomhet utenfor storbyområdene, virksomhet for nye publikumsgrupper og for barn og ungdom. Dertil er det tatt hensyn til gruppenes behov for en sikkerhet for inntekt for gruppenes medlemmer.

For heltidsarbeidende teatergrupper med dokumentert virksomhet utbetales et såkalt generelt tilskott, som utgjør ca. 27% av personkostnadene for hver gruppe med inntil 10 medlemmer. De blir også gitt såkalte produksjonsbidrag for enkelte andre heltidsarbeidende teatergrupper.

En fri gruppe får enten det generelle tilskott, eller produksjonsbidrag som i de fleste tilfeller er ca. kr. 50.000,- per år. Alle grupper sender inn søknader, og fordelingen av avsetningen på statsbudsjettet blir gjort etter hård prioritering.

Det er ingen fast ordning med kommunalt bidrag. Gruppene må hver for seg søke kommunene om tilskott, og bevilgninger derfra blir gitt

etter vurdering av søknader på fritt grunnlag.

KAP 4. FRIE SCENISKE GRUPPER. SITUASJONEN I DAG

4.1. Forsøk på definisjon

Med "frie grupper" har Utvalget i denne innstilling beskjeftiget seg med uavhengige sceniske grupper innen teater, barneteater, dukketeater og ballett.

Som generell karakteristik vil Utvalget antyde følgende avgrensning:

Under fellesbenevnelsen "frie grupper" regnes sceniske grupper innen feltene teater, mime, dans/ballett, barneteater og dukketeater, evt. andre former som:

- a) er dannet av medlemmene selv, og hvor gruppen selv bestemmer ansvars- og oppgavefordelingen. En slik gruppe vil også i noen tilfelle være dannet etter initiativ av en eller to personer, som naturlig leder
- b) ikke samtidig er ansatt ved eller hever lønn ved noe institusjonsteater.
- c) er ikke medlemmer av noen av de etablerte institusjonene
- d) tar sikte på å få arbeide med teater på heltid og som ervervsarbeid. (Grupper som av ulike grunner finner å måtte arbeide på deltid, bør ikke kategorisk utelukkes fra å kunne søke om støtte.)
- e) ikke samtidig mottar offentlig støtte avsatt til tiltak for amatørteater. Dette siste punkt bør ikke utelukke samarbeid mellom en "fri gruppe" og et amatørteaterlag, eller med enkelte amatører.

4.2. Bakgrunn

Utvalget er på det rene med at departementets anmodning kommer på bakgrunn av at teatervirksomheten i vårt land er i sterk utvikling.

Ved de faste scenene i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger er det opprettet biscener, flere av disse teatrene lager også oppsøkende teatergrupper. I 1977 kommer det 4. regionteatret, i Sogn og Fjordane,

i virksomhet. Nærbeslektede virksomheter som årlige festspill med dramatiske forestillinger har fått økte statlige og kommunale bevilgninger.

Det er og økende interesse for amatørteatervirksomhet og en tilråding om tiltak for amatørteaterarbeid er under behandling i Norsk Kulturråd.

Den voksende forståelse for kulturtilbud for barn gjør at også barneteatervirksomhet av forskjellig slag - både virksomhet hvor barna selv er aktive og profesjonelt teater for barn - er gjenstand for utredning og interesse.

4.3

I Innstilling om teatervirksomhet i Norge, avgitt i mai 1970, er frie grupper nevnt på flere steder. Det heter f.eks. i kapitlet om målsetting og fremtidsperspektiver for norsk teatervirksomhet:

"Dessuten vil det etter all sannsynlighet oppstå nye teatergrupper på fritt grunnlag. Komiteen mener det er viktig at uavhengige grupper får støtte i en forsøksperiode, og foreslår en støtteordning for dette."

Det heter videre:

"I likhet med det oppsøkende teater vil de små avantgarde-teatrene kunne bli stimulerende innslag i teaterlivet."

I kapitlet om Nye teaterformer sier Komiteen:

"Frittstående teatergrupper vil i alminnelighet spille både i sitt stasjonære lokale og drive oppsøkende. Det er grunn til å regne med - at fra erfaringer i andre land - at slike uavhengige teatergrupper som oppstår, vil drive sin virksomhet i noen år. Mest ville det derfor være om de kommunale myndigheter kunne stille til rådighet et egnet lokale for frittstående grupper."

Den støtteordningen Hellesen-komiteen foreslår er at Norsk Kulturråd "avsetter midler til drift av besøksteater og stasjonære småteatre". "Etter sine vedtekter kan Norsk Kulturråd gi støtte til engangstiltak og til forsøksvirksomhet av "kortere varighet".

Utvalget er enig med Teaterkomiteen i at de fleste slike uavhengige grupper som oppstår, sannsynligvis bare vil arbeide noen år som

gruppe. Den offentlige støtte som gis, bør derfor ikke gis for mer enn ett år om gangen. Utvalget kommer tilbake til dette i konklusjonene.

4.4

Utvalget viser til Innstilling om barneteater fra et tremannsutvalg, utpekt av Norsk kulturråd i 1975. Innstillingen ble avgitt januar 1976. Kulturrådet har forelagt innstillingen for en rekke organisasjoner og institusjoner og tok den opp til behandling i Kulturrådet i desember 1976. Norsk kulturråds uttalelse ble avgitt til departementet 22. desember 1976.

Barneteaterinnstillingen foreslår også tiltak for frie grupper som arbeider med barne- og ungdomsteater. To av de i alt 28 forslag som Barneteaterutvalget lister opp, dreier seg om frie grupper som arbeider med barne- og ungdomsteater.

Det foreslås bl.a. at slike frie grupper må få anledning til å vise sine produksjoner på de statsstøttede teatrenes scener, i radio og fjernsyn.

Det andre forslaget går direkte på dette utvalgs arbeid. Det foreslås at det utvikles bedre ordninger for økonomisk støtte og teknisk hjelp for frie grupper, teaterklubber, eventuelt også faste teatre som i form av barneteater vil gjøre forsøk av kunstnerisk, sosial og pedagogisk karakter.

Utvalget viser til Norsk kulturråds uttalelse om Barneteaterutvalgets utredning. I de hovedlinjer for støtte til frie grupper som Utvalget foreslår i kap 6, har Utvalget tatt med også barneteatergrupper.

4.5 Frie grupper og teaterutdanning (Skardkomiteens innstilling)

I kap 9 Utvalgets forslag til utdanningstiltak, NOU 1976 nr 6, fra et utvalg oppnevnt ved Kgl res i mars 1974, avgitt i desember 1975, heter det i kapitlet om: Forhold som vil påvirke behovet for teaterpersonell:

"Sjøl. om Norge ikke har hatt den samme utvikling som Sverige og Danmark når det gjelder utviklingen av teatergrupper, må en også ber i landet kunne vente at teaterfolk i økende grad vil være interessert i å starte slike grupper. En ser dessuten nå tendensen til å starte andre teaterarrangementer (sommerteater, historiske spill, teaterfestivaler, bydelsteater o.l.), som vil bety flere arbeidsoppgaver til teatermedarbeidere, spesielt skuespillere og instruktører.

Teatervirksomheter som barneteater, dokke- og mimeteater, har i de

siste år vært i sterk vekst, både når det gjelder profesjonelle grupper og amatører.

Teaterutdanningsutvalget mener at bl.a. disse forhold vil føre til økt behov for teaterutdanningstiltak i framtida."

I kap 9 Utvalgets forslag til utdanningstiltak- heter det at

"... Etter- og videreutdanningskursene bør være åpne for medlemmer av teatergrupper og freelancere".

Utvalget har drøftet hvorvidt det i de retningslinjer som foreslås for offentlig støtte til frie grupper bør fastsettes visse utdanningskrav til deltakerne. På den ene siden har publikum, mottakerne et rimelig krav på at de forestillinger de blir innbudt til å se bygger på faglig innsikt og kjennskap til teatrets virkemidler og muligheter. På den andre siden bør ikke krav til formell utdanning stenge for at nye tanker og spontant talent kan få prøve seg.

Dermed vil en ikke ha sagt at bare et "naturtalent" vil en verdifull og severdig produksjon kunne skapes.

Utvalget er likevel kommet til at det i retningslinjene for støtte til frie grupper ikke bør stilles bestemte krav om utdanning. Utvalget kommer tilbake til dette punkt i kap. 6.2 Forslag til tilskott og organisasjonsformer.

4.6 Oslo Kommunes tiltak for frie grupper

Oslo kommunes støtte til frie grupper har dels vært å stille lokaler til disposisjon, dels kjøp av forestillinger. Kulturutvalget i Oslo har ikke funnet å ville gi gruppene generelt driftstilskott. Oversikt over Oslo Kommunes støtte 1974-76, i form av kjøpte forestillinger, følger som vedlegg nr. 6.

Fra januar 1976 har frie grupper også kunnet leie lokaler i Trafo. (Trafo er en tidligere transformatorstasjon, ombygget av Oslo kommune og stilt til disposisjon for atelierer for kunstnere, treningslokaler frie grupper og amatørteatergrupper,

verksteder for amatørkunst etc.) som det går fram av et notat utarbeidet av Ella Einang brukes teaterscenen i Trafo om formiddagen av frie grupper, om ettermiddagen og kvelden av amatørteaterlag. Ella Einangs notat følger som vedlegg nr. 7.

I 1976 er det tre frie grupper som forbereder sine forestillinger i Trafo-bygget: Filiokus Barneteater, Musidra-gruppen og Perleporten. Husleien som hver gruppe betaler er kr 500,- per måned.

Oslo kommune har kjøpt 10 forestillinger av hver av disse gruppene i 1976. Disse forestillingene er produsert i disse lokalene.

Om Oslo kommunes støtte til Scene 7 og Elisabeth Gordings Barne- og Ungdomsteater, se side 40 og 41. I tillegg til de forestillinger som kjøpes av Oslo kommune etter Kulturutvalgets bestemmelse, arrangerer Deichmanske Bibliotek dukketeater og barneteater, i alt vesentlig er dette forestillinger produsert av frie grupper og kjøpt av biblioteket. I 1975 hadde Deichmanske bibliotek ca. 180 slike arrangementer. I 1976 brukes ca kr 100 000 til barne- og dukketeater på Deichmanske bibliotek.

4.7 Statsstøtte til frie grupper

Statsstøtte har de seneste år vært gitt til frie grupper både av Kirke- og undervisningsdepartementet, Kap 354 Teater- og operaformål, og av Norsk kulturfond fra en årlig avsetning "Til andre formål" (dvs. formål som ikke kommer inn under de klart definerte kategoriene litteratur, musikk, bildende kunst, samisk kultur, kulturvern, kulturbygg).

I 1975 ble det av Kap 354, post 79.7 (Ymse), bevilget kr. 30.000 til Elisabeth Gordings Barne- og ungdomsteater i Oslo. I 1976 er det av denne post gitt:

Elisabeth Gordings Barne- og ungdomsteater

40 000

Blåbærteatret

25 000

Suttungteatret

20 000
Thesbiteatret

5 000

Norsk
Kulturfond: I årene 1965 til 1976 er gitt følgende tilskott:

1965:

Julian Strøm, utstyr til dukketeater

20 000

Studentteatret i Oslo, teaterverksted

5 000

25 000

1966:

`

Odin-teatret,

gjestespill Grotowski-teatret

9 500

Teaterutvalget i Studentersamfundet
i Berggen, til lysutstyr

3 000
Tromsø Barneteater, til lysutstyr

25 000
Suttungteatret, sceneutstyr

10 000

47 500

1967:

Opera Comique, Oslo,
musikalsk sommerteater

25 000

Samisk dukketeater (v/Riksteatret)
15 000

40 000

1968:

Det samiske dokketeatret i Karasjok

15 000

Scene 7, Oslo, lysutstyr

5 000

20 000

1969 :

Suttungteatret, sceneutstyr

10 000

Høvik Ballett, Bærum, til turné

20.000

30 000

1970:

Suttungteatret, festforestilling i anledning
av Ingeborg Refling Hagens 75 års dag

5 000

1971:

Ny Teaterform, Oslo, til etablering av
teatergruppe

40.500

Høvik Ballett, Bærum, til turneer

20 000

60 500

1972: Teater 4 (Willy Castborg)

45 000

Volunda-gruppen, til å delta i seminar

7 860

ved Odinteatret, Holstebro

Suttungteatret, til oppsetting av
teaterstykke av Ingeborg Refling Hagen
(Andrew Furuseth)

10 000

62 860

1973:

Tønsberg Alternativteater (som senere er blitt Thesbi-teatret), til utstyr

5 000

Teatergruppa MuSiDra, Oslo, til utstyr

20 000

Høvik Ballett, Bærum, til turneer

30 000

55 000

1974:

Tønsberg Alternativteater (Thesbi-teatret),
til utstyr

15 000

Høvik Ballett, til turne

44 000

Kjersti Engebretsen (senere Danseloftet)

1 670,

61 537

-867

60 670

1975:

Tønsberg Alternativteater (Thesbi-teatret),
til utstyr

3 000

1976:

Dukketeaterverkstedet, Arne Mykle, utstyr
40 000

Filiokus Barneteater, utstyr

15 000

Scene 7, turné

40 000
Suttungteatret, videobåndopptak

10 000
Studio Oscar, produksjon av
ballettforestilling

60 000

105 000

Som det vil fremgå av oversikten, har Kulturrådet ved disse tilskott tatt hensyn til departementets uttalelse i St.prp. 107 (1971-72) Om tilskott til og organisering av teatervirksomheten i Norge. I proposisjonens kapittel om Uavhengige teatergrupper sier departementet:

"Teatergrupper som er uavhengige av de faste teatrene og Riksteatret vil kunne bety verdifulle innslag i vårt teaterliv. Slike grupper kan være med på å skape et mer variert teatertilbud og gi impulser til den samlede teatervirksomhet. De vil kunne ha betydning for rekrutteringen til norsk teater ved at de gir arbeids- og utfoldelsesmuligheter utenom institusjonsteatrene. Departementet antar at slike uavhengige teatergrupper lettest vil oppstå i de byene som allerede har et teatermiljø, men også andre steder hvor et miljø for dramatisk virksomhet måtte blomstre opp.

Når det gjelder slike uavhengige teatergrupper, mener Kirke- og undervisningsdepartementet at dette i første rekke bør være en sak mellom den aktuelle interessegruppe og myndighetene i vedkommende kommune. Ellers mener departementet at det også av Norsk

kulturfonds midler bør kunne ytes støtte til uavhengige teatergrupper, bl.a. til innkjøp av nødvendig utstyr, og vil ta opp spørsmålet med Norsk Kulturråd om tilskott til slike formål."

4.8. Støtte fra fylker og kommuner utenom Oslo

Som opplyst i Kap 1.3. har Utvalget vendt seg til alle landets fylkeskulturstyrever med anmodning om opplysning om eventuelle frie grupper.

Av landets 18 fylkeskulturstyrever har 14 svart. I alt 8 fylker har svart at det ikke fins frie fylke: Buskerud, Finnmark, Møre og Romsdal, Oppland, Rogaland, Sør-Trøndelag, Troms, Telemark.

9) Hedmark fylke sier at det ikke finnes frie grupper i fylket etter Utvalgets definisjon, men vil ikke unnlate å nevne Suttungteatret. Teatret drives imidlertid ved siden av virksomhet i Suttung, og skuespillerne og de andre medvirkende driver teaterarbeidet ved siden av andre yrker. Finansieringen skjer ved tilskudd fra stat, fylke og kommune, ved andre inntekter i Suttungs regi bl.a. forlagsvirksomhet og ved de enkelte deltakeres midler. Det opplyses at Suttungteatrets stilling vil bli drøftet i et møte mellom Kirke- og undervisningsdepartementet og fylkeskommunen. Jfr. også Kap 6.4.

10) Vestfold fylke nevner Thesbi-teatret som har sine øvingslokaler innenfor Tønsberg kommune, men både Nøtterøy og Sem ser denne teatergruppen som en felles sak for hele distriktet. En dukketeatergruppe er muligens i emning innen fylket. En arbeidsgruppe har søkt de tre kommunene om støtte til drift av et dukketeaterverksted, og Sem kommune vil drøfte søknaden nærmere med initiativtakerne.

11) Østfold fylke opplyser at det i fylket er to dukketeatergrupper: Simonettas dukketeater, Kråkerøy, Fredrikstad, og Marit Hulås Stubberud som med hjelpere arbeider med oppsøkende dukketeatervirksomhet. Begge grupper har vært engasjerte av Østfold fylkeskommune og de kommunale kulturstyrever til å gi forestillinger innen fylket/kommunen.

12) Aust-Agder fylke opplyser at det ikke har frie grupper, men nevner Arendal Dramatiske Selskab som står tilsluttet SAT, men som, heter det i uttalelsen, i mange tilfelle driver en virksomhet som går ut over amatørstadiet. Det vil imidlertid være

umulig i et lite fylke som Aust-Agder å få nok inntekter til å kunne fungere som fri gruppe.,(Jfr. Kap 6.1.)

13) Hordaland fylke har oversendt Utvalgets forespørsel til Kulturseksjonen i Bergen som opplyser: I Bergen finnes følgende frie grupper: Teatret Rundt Omkring, etablert 1975 og Fri Ballett som har vært i virksomhet siden 1974, jfr. Kap 4.9. Kulturseksjonen nevner også Les Enfants de Molière som ikke har fått offentlig støtte, men en viss økonomisk hjelp fra Den franske ambassaden, og Bergen Kammeropera som består av unge ferdig utdannede sangere og musikk lærere. Gruppen har ikke fått noen form for offentlige støtte. Den gir offentlig forestillinger og har også gitt forestillinger for skoler.

14) Nord-Trøndelag fylke har svart at det ikke er frie grupper i fylket, men i et notat fra fylkeskultursekretæren heter det at i tillegg til de turneer Riksteatret sender ut (til dels også Trøndelag Teater), er det behov for og ønske om mer oppsøkende teater, teater som kan spille på mindre scener og på skoler, institusjoner, arbeidsplasser m.v. Det er vel også behov for mer alternative forestillingsformer enn de helaftens forestillingene som tilbudet i dag mest omfatter, og behov for instruksjon/veiledning for amatørteaterlag.

Fylkeskultursekretæren mener det er urealistisk i nær fremtid å tenke på regionteater i Nord-Trøndelag. Men ved omlegging/utviding av spillestilen kunne Riksteatret muligens tilfredsstillende mer dette behov enn tilfellet er i dag. Trøndelag Teater synes ikke å ha kapasitet for slik spillestil før de har løst sitt husproblem med nybygg.

Dersom det skulle bli etablert stønadsformer for frie profesjonelle teatergrupper, ville en muligens her finne en annen vei for å imøtekomme noe av behovet i fylket. Fylkeskultursekretærens notat følger som vedlegg nr. 8

4.9.2.

Oversikt over antall produksjoner og antall spilte forestillinger for enkelte frie grupper, ordnet kronologisk

Stiftet: Ant. prod: Ant. forest:

1.

Dukke te at er verkstedet v/
Arne Mykle

19 4 9

50

3 000

2.

Scene 7 (1970~-75, siste 5 år)

1966

45

1 500

3.

Høvik Ballett

1969/70

6

500

4.

Vibeke Helgesens Dukketeater

1971

7

600

5.

Teatergruppa Musidra

1971

10

370

6.

Teater 4 (Fredrikstad)

1971

11
165
7.
Studio Oscar

1974

4
15
8.
Thesbi-teatret

1972/73
11
260
9.
Arjuna Dukketeater

1972

4
100
10.
Pirateatret

1974

2
50
11.
Teatergruppa Filiokus

1975

1

50

12.

Teatret Rundt-Omkring

1975

2

160

13.

Perleporten

1975

2

35

14.

Klovnegruppen Max & Mini

1975

1

33

15.

Tramteatret

1976

Nystartet

Bl.a. Dukketeaterverkstedet, Høvik Ballett og Musidra har også laget TV-program og/eller TV-serier.

Det er her ikke skilt mellom små-forestillinger (inntil 45 min.) og helaftens forestillinger (på 45 min. og mer).

Kap 5.

NOEN ØKONOMISKE BEREGNINGER UTARBEIDET AV UTVALGETS
MEDLEM HELGE REISTAD

Følgende oppstillinger av økonomiske eksempler bygger på den erfaring frie Grupper har gjort de senere år. Beløpene må oppfattes som retningsgivende, men er ofte satt noe lavt i forhold til dagens arbeidsavtaler og priser.

Det er vanlig at de frie gruppene fordeler arbeidet innen gruppen, og at gruppemedlemmene til vanlig må dekke mange forskjellige yrkesfunksjoner. Ved siden av administrasjon, regnskap og PR. vil gruppemedlemmene til vanlig også være ansvarlige for kostyme og dekor, teaterteknikk, scenearbeid og transport, program og billettsalg etc. De fleste grupper skriver også sine egne tekster, komponerer sin egen musikk instruerer og koreograferer sine egne forestillinger, slik at hvert gruppemedlem kan dekke opptil 10 forskjellige yrkesfunksjoner innen det tradisjonelle teatret.

Beregningene er gjort for to grupper; en med tre medlemmer, og en med seks, begge med en instruktør hentet utenfra, som får et honorar på 15 000 kroner.

Utgiftene er delt i 4 hovedposter:

a)

Faste administrative årsutgifter, som er de samme for begge grupper

b)

Produksjonsutgifter per oppsetting, som også er felles for begge grupper

e)

Lønn under prøvetid som varierer etter størrelsen på gruppen

d)

Andre variable utgifter

Faste årlige utgifter og produksjonsomkostninger blir i de følgende regneeksempler utlignet etter antall forestillinger. Dersom en teaterforestilling blir spilt bare få ganger, blir prisen per forestilling

uforholdsmessig høy, men etter 40~50 ganger blir produksjonsomkostningene og de faste utgifter utlignet, og de variable utgifter (lønn, reise, diett etc.) blir de vesentlige utgifter.

Når det gjelder de variable utgifter per forestilling, er det regnet ut fra at gruppene driver oppsøkende virksomhet innen sitt eget distrikt, mellom ca. 10-70 km fra gruppenes tilholdssted. Dersom gruppen reiser på lengre turneer, vil det stipulerte beløp på kr 90,- per gruppemedlem til reise og diettstønad bli betydelig høyere. Etter Riksteatrets satser vil bare diett og oppholdsutgifter beløpe seg til kr 250,- per. døgn. I tillegg til dette kommer reiseutgiftene.

a)

Faste årlige utgifter:

Administrasjon PR. (materiell)

kr

10 000,-

Investeringer, forsikring etc.

25 000,-

Kontor, lager

5 000,-

kr

40 000,-

b)

Faste produksjonsutgifter per oppsetting

Manuskript/musikk/dekor

kr
5 000,-
Lokalleie , (øvingslokale)
div. utgifter

5 000,-

kr
30 000,-

c)
Lønn per oppsetting (innøvingshonorar) for 8 uker
for en gruppe på 3 medlemmer + instruktør

Instruktør

kr
15 000,-
2 skuespillere (4000,- per måned)

16 000,-

1 tekniker (lys, lyd. dekor)

8 000,-

kr
39 000,-

(Sosiale utgifter er ikke medregnet i dette eksemplet.).

c)
Lønn per oppsetting (innøvingshonorar) for 8 uker

for en gruppe på 5 medlemmer + instruktør

Instruktør

kr

15 000,-

2 skuespillere (4000,- per måned)

40 000,-

1 tekniker (lys, lyd. dekor)

8 000,-

kr

63 000,-

(Sosiale utgifter er ikke medregnet i dette eksemplet.).

d)

Variable utgifter per forestilling for en gruppe på 3 medlemmer

Avgifter, manus, musikk etc.

kr

200,-

Honorar

1 500,-

Sosiale utgifter

450,-
Transport/ Materiell

500,-
Diett og reisegodtgjørelse ved
oppsøkende virksomhet

270,-

kr
2 920,-

Den ferdige produserte forestillingen for en gruppe på tre koster
(postene a, b, og c):

kr
109 000,-

Dertil kommer så de variable utgiftene (d): Kr 2 920,-

Den
10. forestillingen koster

kr
13 820,-
20.

8 370,-
50.

5 100,-

4 010,-

Pris for i alt 100 spilte forestillinger blir da til sammen kr 401 000,-.

Etter samme utregningsmodell blir variable utgifter for en gruppe på 6:

kr
5 140,-

Produksjonsutgifter for en gruppe på 6 medlemmer blir:

kr.
133 000,-

Den 10. forestilling vil koste kr. 18 440, og
den 100. vil koste

kr 6 470,-

Etter denne forenklaede utregningsmodellen vil en teatergruppe med anslagsvis 100 spilte forestillinger per år behøve kr 100.000 per grupped medlem i støtte, slik at en gruppe på 10 medlemmer ville kreve 1 million for å opprettholde driften.

KAP 6. UTVALGSTS KONKLUSJONER OG FORSLAG

6.1 Avgrensing mot andre teaterformer.

I Kap. 4.1 har utvalget prøvet å gi en definisjon av frie sceniske grupper.

Avgrensingen mot institusjonsteatrenes virksomhet er relativt enkel. Utvalget har ikke beskjeftiget seg med grupper som er opprettet ved de faste teatrene og som driver oppsøkende virksomhet utenom moderteatrets scener. Slike grupper bør som hovedregel finansieres innen vedkommende teaters eget budsjett.

Langt vanskeligere, for ikke å si umulig, har Utvalget funnet oppgaven å trekke opp noen klar avgrensing mot amatørvirksomhet. Det kan synes enkelt å vise det vanlige skille mellom de to former: Amatørteater, hvor gleden og utbyttet ligger i prosessen, dvs. i aktiviteten sammen med andre deltakere om en felles oppgave, og det profesjonelle teater, hvor det er resultatet som teller. Dette prinsipielle skillet forhindrer selvsagt ikke at også den ferdige forestilling som en amatørgruppe sikter mot, kan være et resultat av verdi, og gi glede og utbytte til et publikum. Trass i dette prinsipielt klare skillet mellom amatørvirksomhet og profesjonelt teater, vil Utvalget minne om at i praksis vil en stadig støte på blandingsformer.

Som eksempler kan Utvalget nevne Teater 4 i Fredrikstad og Arendal

Dramatiske Selskab.

Teater 4 var i starten en amatørgruppe med en profesjonell tilknyttet i en periode. Samtlige medvirkende i 5-års jubileumsforestillingen i 1976 - har sine faste yrker å skjøtte. Likevel har Teater 4 sluttet seg til Arbeidsutvalget for frie grupper, og opplyser at det har som hovedmål å presentere verdifull ukjent scenelitteratur i Norge.

Arendals Dramatiske Selskab er tilsluttet Norsk Amatørteaterforbund, men driver en viss virksomhet som går ut over hva man vanligvis forbinder med ren amatørvirksomhet" (jfr. Kap. 4.8), Det heter i opplysningene fra fylket at det er ingen grupper i Aust-Agder som kommer inn under begrepet t frie teatergrupper slik Utvalget har definert det. "Det ville være ren og skjær utopi å tro at man kan få nok inntekter slik teatervirksomhet i et lite fylke som Aust-Agder". I redegjørelsen pekes også på at det "ikke ut fra fylkeskulturstyrets kjennskap til frie grupper nødvendigvis er en kvalitetsforskjell til disses fordel, i forhold til enkelte av spesialoppsetningene i f.eks. Arendals Dramatiske Selskab. Det ville derfor være uheldig om en støtteordning skulle begunstige disse grupper i forhold til grupper som f.eks. på grunn av geografisk beliggenhet ikke ville våge å tenke på å etablere seg som frie grupper".

Utvalget viser i denne forbindelse til at Oslo kommunes kulturutvalg ikke skiller i mellom frie grupper og amatørteatergrupper når det gjelder kjøp av forestillinger eller støtte på annen måte, til utstyr eller leie av lokalene i Trafo.

Utvalget mener det er vanskelig å trekke skillet mellom frie grupper og amatørteatergrupper så klart at en gruppe helt automatisk vil kunne plasseres. Det vil alltid måtte være rom for skjønn og avgjørelser i det enkelte tilfelle. I den støtteordning som utvalget er blitt stående ved, vil et slikt skille ikke være avgjørende for om en gruppe kan falle inn under en støtteordning for frie grupper.

Utvalgets medlem Helge Reistad vil understreke betydningen av profesjonell og amatør. Profesjonell bør etter Reistads mening bare brukes om en skuespiller som tar sikte på arbeide med teater på heltid og som ervervsarbeid (Se kap. 4.1 d) Profesjonell og amatør bør ikke gis kvalitets vurderende innhold.

Med henvisning til dette mener Reistad det er mulig å trekke skille mellom frie grupper og amatørgrupper så klart at en fri gruppe automatisk vil kunne plasseres når det gjelder økonomisk støtte (Se

Kap. 4.1d). I den støtteordning som Utvalgets flertall er blitt stående ved å prioritere som alternativ 1 (Jfr. 6.2) bør et slikt skille være avgjørende om en gruppe kan falle inn under den statlige støtteordningen for frie grupper.

Utvalget kjenner til at Kulturrådet har mottatt en utredning om tiltak for amatørteater, fra et utvalg utpekt av Samnemnda for amatørteaterarbeid og Norsk kulturråd i fellesskap.

Amatørteaterutredningen har vært sendt ut til uttalelse til diverse organisasjoner og institusjoner, men Norsk kulturråd har enda ikke hatt kapasitet til å bringe denne fram til endelig behandling i Rådet. Det ville utvilsomt ha lettet dette ad hoc utvalget -i arbeidet, om det hadde foreligget resultater og konklusjoner når det gjelder tiltak og utvidede støtteordninger for amatørteater.

For tiden har amatørteatre tilsluttet SAT en samlet støtte på statsbudsjettet på kr 335 000 (1977). Dertil kommer de særskilte bevilgninger til Landslaget Drama i Skolen, Hålogaland amatørteaterselskap og Vestlandske Teaterlag med i alt kr 665 000. Den støtten til amatørteater som gis til SAT går hovedsakelig til kurs i organisasjonene, som får tilskott til profesjonelle instruktører.

Utvalget vil peke på det verdifulle i samarbeidet mellom profesjonelle og amatører på dette feltet. Ledelsen av drama/teateraktiviteter på fritid bør i størst mulig grad skje ved profesjonelle og lønnede drama/teaterpedagoger, mens virksomheten for deltagerne er ulønnet fritidsaktivitet. Både ved teaterforestillinger og drama/teaterundervisning for amatører er det ved siden av teaterfaglig kunnskap nødvendig med pedagogisk innsikt. (Det samme gjelder også for teaterforestillinger for barn og for klienter ved institusjoner)

Utvalget har med glede merket seg at det ser ut som de frivillige organisasjonene og amatørteaterlagene i økende grad er opptatt av barne- og ungdomsteater, med hovedvekt på selve aktiviteten, og ledet av faglig kvalifiserte teaterfolk.

Siden barneteater er behandlet i en særskilt innstilling, har Utvalget derfor ikke gått nærmere inn på disse forhold.

6.2

Utvalgets forslag om tilskotts- og organisasjonsformer for frie grupper.

I brev til Kulturrådet, Teaterrådet og Riksteatret av 10. juni 1976 ber departementet som tidligere omtalt om en vurdering av hvilke former for støtte som best kan gis frie teatergrupper, og føyer til at tilskottsordningen bør ligge innenfor en rimelig økning av de aktuelle budsjetter. Departementet ønsker videre en vurdering av økonomiske ansvarsforhold, og nevner spørsmål om fordeling mellom kommuner, fylkeskommuner og staten som vilkår for tilskott.

Etter de opplysninger Utvalget har innhentet om eksisterende frie grupper, er de aller fleste slike grupper stasjonert i eller omkring Oslo. Utenom Oslo er det etter det Utvalget har greidd å skaffe opplysninger om., bare i Bærum, Hordaland, Vestfold og Østfold hvor det er frie grupper etter Utvalgets forsøk på definisjon (jfr. Kap 4.1.) Om "mellomformer" som Teater 4 i Fredrikstad og en del av virksomheten ved Arendal Dramatiske Selskab viser vi til 6.1 ovenfor. Dette forholdet gjør spørsmål om fordeling av tilskott mellom stat, fylke og kommune i nokså høy grad til et spørsmål om forholdet mellom staten, Oslo og noen få andre fylkeskommuner.

Men Utvalget regner det er grunn til å håpe at dersom statlige støtteordninger kunne etableres, ville flere fylkeskommuner være interessert i å få frie grupper til å etablere seg også utenfor de nevnte distrikt. Utvalget vil her også vise til det som sies i St.meld. nr. 41 om betydninger av at kunstnere slår seg ned i distriktene.

I St.prp. nr. 107 (1971-72) Om tilskott til og organisering av teatervirksomheten i Norge sier Kirke- og Kirke- og undervisningsdepartementet "at når det gjelder uavhengige teatergrupper, bør dette i første rekke være en sak mellom den aktuelle gruppe og myndighetene i vedkommende kommune. Ellers bør det også av Norsk kulturfonds midler kunne ytes støtte, blant annet til innkjøp av nødvendig utstyr."

Utvalget mener at årene siden denne preposisjon ble framlagt har vist at et slikt system, med kommunal støtte og en viss støtte fra Norsk kulturfond til utstyr og turné utgifter og mindre driftsbidrag fra KUD, ikke har ført til nevneverdige resultater. Skal frie grupper i Norge komme til å bety noe for utviklingen av norsk teaterliv, må en finne fram til andre og utvidede støtteordninger, hver staten må komme inn med et sterkere engasjement.

Utvalget viser til at det i de øvrige tre nordiske land er årlige avsetninger av betydelig størrelse på statsbudsjettene til teatergrupper,

dansegrupper og barneteater. (Jfr. 'Kap. 3) Utvalget vil erklære seg enig i det som er sagt i tidligere innstillinger og Stortingsproposisjoner at det vil berike og utvikle norsk teaterliv om det ved siden av institusjonsteatrene og regionteatrene også fantes arbeidsmuligheter for alternativ teatervirksomhet. Utvalget mener derfor at det vil være en riktig utvikling om det nå også på det norske statsbudsjettet ble plass til en avsetning for alternativ teatervirksomhet, slik at det under kap 354, Teater og operaformål - post 79, Anna Teaterverksemd, ble oppført en ny post: Støtte til uavhengige frie sceniske grupper.

Utvalget viser til de kostnadsoverslag som er utarbeidet av representanten for de frie grupper, og som er tatt inn som kapittel 5. Av disse overslagene framgår det at et årlig brutto utgiftsbudsjett ikke kan settes lavere enn kr. 400 000 for en gruppe på tre personer.

En gruppe på fem skuespillere og en leder/tekniker, altså i alt seks, ville ha et utgiftsbudsjett på i alt 700 000, om en regner en produksjon per år, framført i alt 100 ganger.

Dersom en setter seg som mål foreløpig å skaffe arbeidsmuligheter for 4-5 frie grupper, og regner med at staten burde gi tilskott med 50% av driftsutgiftene (se nedenfor), ville det måtte skaffes statlige bevilgninger på mellom 1,5 og 2 mill kr. Norsk kulturråds representant i utvalget mener at det for tiden er urealistisk å regne med noen avsetning fra Norsk kulturfond av denne størrelsesorden, selv i en kortvarig forsøksperiode. Midler må derfor bevilges over det vanlige statsbudsjett, slik det er foreslått ovenfor.

Hittil har Oslo kommunes støtte til frie grupper hovedsakelig bestått i kjøp av ferdige forestillinger, jfr. kap 4.6. Utvalget mener det er realistisk å regne med at Oslo kommunes støtte også i framtiden vil begrense seg til kjøp av forestillinger, hjelp til rimelige øvingslokaler, og i enkelte tilfeller også en viss produksjonsstøtte, når kommunen er interessert i kjøp av den ferdige forestilling.

Utvalget har drøftet flere former for støtteordninger og vil presentere to modeller for mulige tilskottsordninger:

Modell 1

Dette alternativ har som forutsetning kommunal (regional) interesse og initiativ. En fri gruppe må først søke kommunen, eventuelt flere kommuner eller fylket om tilskott, eventuelt kjøp av ferdige

forestillinger. En gruppe bør regne med å dekke 10~0 av sine utgifter ved egne inntekter. Kommunen, eventuelt flere kommuner eller fylket, dekker 40% av de øvrige godtatte utgifter, og staten 60~0. Statstilskottet bør forutsette minst ett års kontinuerlig drift med oppføring av minst en produksjon. På denne måten ville det bli resultatene som gruppen selv kunne vise fram, og den lokale interessen for virksomheten i kommune og fylke som ble avgjørende for gruppen. I dette ville ligge en klar stimulans til lokalt initiativ, og det ville være i godt samsvar med de rådgivende kulturpolitiske retningslinjer, med prinsippet om prioritering i kommune/fylket. Dersom en kommune/fylke velger å forskuttere hele beløpet, bør statstilskottet kunne utbetales i form av refusjon til kommunen (fylket) når de ovennevnte betingelser for statstilskott er oppfylt.

Modell 2

Dette alternativ er mer tradisjonelt i sin form. Den består i at departementet hvert år bekjentgjør at tilskott kan gis til frie sceniske grupper. Tilskott bør gis på grunnlag av søknad med fremlagt budsjett og arbeidsplan, med oppgave over gruppens utgifter, helst også med opplysninger om antall planlagte produksjoner, og antatt tall på forestillinger. Tilskottet bør settes til opp til 60% av et normalt utgiftsbudsjett (jfr. Kap. 3). (Det er da regnet med 10% egen inntekter). Et underutvalg under Teaterrådet måtte vurdere søknadene og gi tilråding til departementet om fordelingen av midlene. Ved fordeling av tilskott etter denne modellen bør det ikke settes noe bestemt krav til kommunene om kjøp av noe bestemt antall forestillinger. Den enkelte kommune og fylke må stilles fritt når det gjelder kjøp av forestillinger fra de statsstøttede gruppene. Men det vil bli en konsekvens av ordningen, at uten slikt kjøp, eller kommunal støtte, ville gruppen ikke kunne overleve og gå i oppløsning kommende år. Statsstøtte bør etter denne modell bare gis for ett år ad gangen. De resultater gruppen viser, vurderes på fritt grunnlag hvert år, idet hensikten med støtten er å oppmuntre til nytenkning og nytt initiativ i scenisk virksomhet. Selvsagt må dette ikke innebære at ikke en fri gruppe ikke kan få støtte flere år på rad. (Se Reistads særvotum s 36)

Utvalget har drøftet på hvilken måte fylkene kunne trekkes inn i begge disse alternative støttesystemer.

Fylker med regionteater:

I fylker med regionteater vil det være ulike former for mulig

samarbeid. Utvalget mener det er vanskelig å sette opp bestemte retningslinjer for slikt samarbeid, den kan skifte etter den frie gruppens arbeidsform, f.eks. om det er dukketeater, barneteater, ballettgruppe eller annet. Det kunne f.eks. tenkes at Regionteatret kjøpte et antall forestillinger, og dermed utvidet sin egen virksomhet, og samtidig bidro til å finansiere den frie gruppen. Avsetningen til frie grupper på fylkets eget budsjett kunne dermed, dersom fylket fant det økonomisk nødvendig, reduseres tilsvarende. Regionteatret kunne også bidra med å stille øvingslokaler og utstyr til disposisjon.

I regioner der det kommer i stand et slikt samarbeid mellom regionteatret og den frie gruppen som har slått seg ned i fylket, bør fylkeskulturstyret vurdere resultatene og eventuelt gi en uttalelse til Teaterrådet. (Dette ville bare være nødvendig om modell 2 ble valgt).

Særvotum fra Helge Reistad

Utvalgets medlem Helge Reistad mener at den samlede statsstøtte til frie grupper som driver oppsøkende virksomhet bør ligge på 75% av de totale kostnader for gruppene. Dette vil gjøre det mulig for ulike arrangører og ressurssvake kommuner å ta imot gruppenes forestillinger, og vil gjøre konkurransen mellom Riksteatret, institusjonsteatrene og de frie gruppene mer jevnbyrdig hva pris angår.

Dersom alternativ 2 blir valgt, vil dette være en fordel i etableringsfasen, både for å gi gruppene stabilitet og trygghet, og for bedre å kunne etterprøve om ordningen fungerer etter hensikten.

Dette medlem vil foreslå at staten økonomisk dekker 75% av kostnadene for frie grupper (i hovedsak lønn, sosiale utgifter og noe produksjonstøtte), og at de resterende 25% dekkes av publikum og/eller kommune, fylke eller skoler/institusjoner (i hovedsak støtte til lokalleie, reise/transport, diett og materialutgifter).

Utvalget kjenner til 15 frie grupper som arbeider, eller ønsker å arbeide med scenisk virksomhet/opsøkende teater på heltid. Av disse regner dette medlem at minst 10 grupper med til sammen 50 faste medlemmer vil oppfylle utvalgets kriterier for statsstøtte, nemlig minimum ett års kontinuerlig drift med oppføring av minst en produksjon.

Dette medlem mener at når det fra departementets side ble bedt om at utvalget måtte holde seg innen "en rimelig økning av de aktuelle

budsjettrammer", er det avgjørende å finne hvilke budsjettrammer som er aktuelle. Det er hensiktsmessig å se frie- grupper i forhold til alle kjente sceniske uttrykksformer (ballett, musikkdramatikk, teater, mime, dukketeater, barneteater osv). Dette medlem mener derfor det er rimelig å se "- en rimelig økning" i forhold til de samlede- tilskudd til slik scenisk virksomhet i Norge. Som rimelig økning bør regnes det som holder seg innen rammen av en 10% økning av de samlede bevilgninger til teater og operaformål. Den samlede støtten til scenisk virksomhet for 1977 vil være på ca. 200 millioner, hvorav staten dekker ca. 100 millioner kroner.

For å stimulere frie grupper og det oppsøkende teater, særlig barneteatret, vil dette medlem foreslå at staten øker budsjettet for scenisk virksomhet med 5-10% (5 - 10 millioner kroner) for 1978.

Ut fra de opplysninger Utvalget sitter inne med i dag, kan dette medlem tenke seg følgende fordeling av midlene:
Støtte til 10 frie grupper med til sammen 50 faste medlemmer

Lønn

kr.

2 500 000,-

Sosiale utgifter

750 000,-

Driftsstøtte

1 000 000,-

Til sammen

kr.

4 250 000,-

Dette beløpet er noe lavere enn f.eks. svensk og dansk støtte til frie grupper.

I tillegg bør staten yte støtte til turnévirksomhet for frie grupper med halvparten av denne summen, ca. 2,1 million kroner. Riksteatret og et eventuelt Teatersentrum bør kunne formidle turnéstøtte med en million kroner hver. Det er viktig for gruppenes uavhengighet at det kan finnes alternative støtteordninger.

6.3

Teatersentrum

Utvalget har drøftet Norsk Sceneforums uttalelse om opprettelse av et Teatersentrum for distribusjon av de frie gruppene forestillinger.

Norsk Sceneforum erklærer seg villig til, som en midlertidig ordning og mot å få dekket de reelle omkostninger, å være ansvarlig for kontakten med mulige kjøpere, ta hand om gjensidig informasjon mellom grupper og myndigheter og for øvrig ta hand om administrasjon i samband med distribusjon av forestillingene.

Representanten for de frie gruppene i utvalget mener at de nevnte kostnadene i forbindelse med slikt arbeid må regnes til ca. 100 000,- kroner per år, som bør bevilges over statsbudsjettet i tillegg til avsetning til produksjonsstøtte til gruppene.

Utvalget viser til ordningen i Finland, hvor Teatersentrum får FM 60 000,- i statsstøtte. dertil betaler de frie gruppene som bruker sentret en viss medlemskontingent.

Statens kulturråd i Sverige opplyser at Teatersentrum ikke stiller samme strenge kvalitetskrav for medlemskap som Teatersentrum i Finland. Det virker i Sverige mer som arbeidsformidler og har Arbetsmarknadsverket som sin hovedfinansieringskilde. Det får dessuten statlig støtte til dekning av lønn for en funksjonær. Utvalgets flertall vil ikke finne det urimelig om en ordning tilsvarende den finske ble innført i Norge.

Oslo 11. januar 1977

Ingeborg Lyche, Hjalmar Seim, Gudrun Waadeland, Helge Reistad, Berit Weyer Larsen
(Sign.)

PS. På grunn av meget dårlig kvalitet på originaldokumentet, har det vært vanskelig å få skannet inn alle sidene. Dette gjelder adresseoversikten til de frie gruppene, og noen av regneeksemplene. Av samme grunn er et PM (notat) utformet av Gudrun Waadeland om hvordan Riksteatret kunne hjelpe frie grupper dersom Riksteatret ble tilført ekstra midler, ikke tatt med. Det samme gjelder vurderingene av Suttungteatret, Elisabeth Gordings Barneteater og Scene7/Club 7 som utvalget var bedt om å vurdere, men som egentlig lå utenfor Utvalgets mandat om å finne fram til retningslinjer for støtte til frie sceniske

grupper. DS

Helge Reistad 29.12.99